

ԿԱՐՂԱԼՈՒ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅԱՆ ԽԱՆՁԱՐՈՒՄ ԿԱՄ ՂԻՍԼԵՑՄԻՎ

Դիսլեքսիան ուսումնական ունակությունների յուրահատուկ խանգարում է, որն ազդում է կարդալու և դրա հետ կապված գործընթացների վրա:

**Ես ունեմ դիս... դիսեկ... դիսլեքսի...
Ես չեմ կարողանում կարդալ:**

Կարդալու հմտությունների համար անհրաժեշտ է բանավոր խոսքի, դրա հնչյունահնչության կողմի, բառաքերականական վերլուծության և համադրության, տարածական պատկերացումների, տեսողական վերլուծության և համադրության, հիշողության և ուշադրության բավարար զարգացման մակարդակ:

Դիսլեքսիա կամ կարդալու կարողության խանգարում ունեցող սովորողները դժվարություններ են ունենում կարդալիս և կարդացածը հասկանալիս: Դիսլեքսիան նյարդաբանական խանգարում է և կարող է պայմանավորված լինել հնչյունային ընկալման (ինչպես են հնչյուններն «աշխատում» բառերում), հնչյունահնչության վերամշակման (բանավոր և գրավոր խոսքի վերամշակում) կամ մի շարք այլ խնդիրներով, ինչպես օրինակ՝ խոսքի սահունությունն ու ուղղագրությունը:

Դիսլեքսիա ունեցող երեխաների համար մեծ դժվարություն է դալրոց գնալը, ուսուցիչների, ծնողների ու ընտանիքի անդամների անընդհատ ուղղումներին դիմանալն ու բառերը ճիշտ կարդալու անվերջ փորձերը:

Դիսլեքսիայի նշանները սովորաբար ավելի ակնհայտ են դառնում, երբ երեխաները դպրոց են հաճախում և սկսում են կենտրոնանալ ընթերցանության և գրելու վրա: Ահա դիսլեքսիան հաստատող ամենատարածված նշաններից մի քանիսը՝

• **Տառերն ու բառերը հաճախ խառնվում են իմ մտքում:**

Դիսլեքսիա ունեցող երեխաներն հաճախ են ունենում հնչյունային ընկալման և հնչյունային վերլուծության թերզարգացում: Երեխաները կարդալիս շփոթում են տառերը, բաց են թողում բաղաձայնները, տեղափոխում են վանկերը, կարդում են կռահելով և այլն:

• **Գրելիս ես թույլ եմ տալիս յուրահատուկ բնույթի սխալներ:**

Երեխաները գրում են բառերը, ինչպես լսում են, օրինակ՝ գթալ, կարաք, շափաթ, խառնում են տառերի հաջորդականությունը՝ նամակ - նմակա, շփոթում են գրությամբ մոտ տառերը՝ ա-ս, ս-ո, պ-տ, տ-ր, մ-ն, ի-խ, լ-գ, լ-յ, ո-ու և այլն, կատարում են տառերի փոխարինումներ, բաց են թողնում տառերը՝ սեղան-սղան, ավելացնում ավելորդ տառեր՝ խնձոր-խենձոր և այլն:

• **Ես կարդում եմ, բայց չեմ կարողանում հասկանալ կարդացածիս իմաստը:**

Երեխան կարողանում է տեխնիկապես ճիշտ կարդալ բառը, նախադասությունը, բնագիրը, սակայն չի հասկանում իր կարդացածի իմաստն ու նշանակությունը (առաջնային և երկրորդային իմաստը, դեպքերի հաջորդականությունը): Նա կարող է միանգամից մոռանալ, թե ինչ է հենց նոր

Կարդացել: Կարդալիս նա բաց է թողնում տառեր, բառեր, տողեր, կարդում է դանդաղ:

• Երբ ես կարդում եմ, ինձ չեն հասկանում:

Դիսլեքսիա ունեցող երեխաներն ունեն խոսքի քերականական կողմի՝ ձևաբանական և շարահյուսական ընդհանրացումների թերզարգացում, կարդալիս թույլ են տալիս քերականական սխալներ (հոլովական վերջավորությունների, գոյականի դեմքի, թվի անհամապատասխանություն) և այլն:

• Ես չեմ հիշում ժամանակային աղյուսակները և թվային հաջորդականությունները:

Կարող է թվալ, որ բազմապատկման աղյուսակն արդեն յուրացվել է, բայց մի քանի օր անց այն կրկին մոռացվում է: Նույնը վերաբերում է այբուբենն արտասանելուն, շաբաթվա օրերը թվարկելուն, մինչև 20-ը հաշվելուն, հեռախոսահամարները

մտապահելուն: Թվերի հաջորդականությունը հիշելու դժվարություններ ունենալը դիսլեքսիան հաստատող կարևոր նշաններից մեկն է:

• Ես կարող եմ տեսնել 57 թիվը, բայց հիշել այն որպես 75:

Խառնվում է նաև ստացված տեղեկատվության արդյունքը. երեխաները կարող են **6 × 7** արտահայտության պատասխանը **42**-ի փոխարեն գրել **24**:

• Ես դժվարանում եմ կողմնորոշվել տարածության մեջ:

Դիսլեքսիա ունեցող երեխաների մոտ զարգացած չէ տեսատարածական կողմնորոշումը (աջ – ձախ, վերև – ներքև, վրա – տակ և այլն): Նրանք դժվարություններ են ունենում նաև մարմնի իրական ձևն ու չափերը ընկալելիս (տարածական պատկերացումներ):

Ֆիշե՞ք՝ չկա դիսլեքսիա ունեցող միանման երկու մարդ, այդ իսկ պատճառով յուրաքանչյուր երեխա, ով ունի դիսլեքսիա, ամենայն հավանականությամբ կունենա այս նշանների «խառնուրդ»:

ՉՈՐԾՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ

դիսլեքսիա ունեցող երեխաների կրթությունը կազմակերպելու համար

Դիսլեքսիա ունեցող երեխաների կրթությունը կազմակերպելու համար անհրաժեշտ է առաջնորդվել երեխայի անհատական ուսուցման պլանով, հավելյալ ժամանակ տրամադրել երեխային առաջադրանքները կատարելու համար, անհրաժեշտության դեպքում տրամադրել դասագրքերի աուդիոտարբերակները և լրացուցիչ ժամանակ հատկացնել սովորողի արտասանությանն ու ընթերցանությանը:

Դիսլեքսիա ունեցող երեխան կարող է վերահաստատել ինքնավստահությունը սեփական ուժերի նկատմամբ, եթե մենք հաջողությամբ գործելու համար պայմաններ ստեղծենք նրա համար և ոգևորենք նույնիսկ փոքր նվաճումների համար:

1. Գովեստը ուժ է տալիս, քննադատությունը՝ սպանում

Դիսլեքսիա ունեցող երեխաները կարիք ունեն ինքնավստահության բարձրացման, միայն այդ դեպքում նրանք կկարողանան սովորել հաղթահարել իրենց դժվարությունները: Նրանք արդեն իսկ ձախողումներ են ապրել և հոգու խորքում հաճախ չեն հավատում, որ ընդունակ են սովորելու:

2. Մի խնդրեք դիսլեքսիա ունեցող սովորողին բարձրաձայն կարդալ

Բառերը կարող են նրանց կողմից սխալ ընթերցվել կամ բաց թողնվել՝ առաջացնելով ամոթի զգացում: Զանի որ դիսլեքսիա ունեցող երեխայի համար կարդալը բավականին դժվար է, ձայնագրեք դասը կամ առաջադրանքը և տվեք երեխային, որ լսի ականջակալներով: Այդպես նա կարող է «կարդալ» տեքստը որքան անհրաժեշտ է՝ առանց խանգարելու մյուսներին:

3. Ակնկալե՛ք ավելի քիչ գրավոր աշխատանք

Երեխային բավարար ժամանակ տրամադրեք, որպեսզի նա կարողանա գրառումներ և նշումներ կատարել: Թեստային առաջադրանքների համար անհրաժեշտության դեպքում ապահովեք հանգիստ սենյակ:

4. Հնարավորություն տվեք բանավոր պատասխանել հարցերին

Սովորողի համար կարդացեք առաջադրանքի պայմանները: Առաջին առաջադրանքը միասին կատարեք, որպեսզի սովորողը հասկանա, թե ինչ պետք է անի և ինչպես: Գրավոր տեղեկատվությունը դարձրեք ավելի տեսանելի (աղյուսակներ, գծապատկերներ, պլաններ և այլն): Շեշտադրեք այն ավելի մուգ (bold) տառատեսակով կամ այլ գույնով:

5. Մի խնդրեք գրատախտակից կամ գրքից արտատպել տեքստը

Տպեք տեքստը թերթիկի վրա: Առաջարկեք նրանց ընդգծել տեքստի կարևոր կետերը կամ օգտագործել լուսանցքը՝ նշանների կամ սլաքների միջոցով տեքստի կարևորագույն կետերը ներկայացնելու համար: Դասանյութում առկա բազմաթիվ տեղեկությունները կարող են շփոթեցնել երեխային, իսկ ընդգծված նախադասությունները կօգնեն նրան միանգամից կենտրոնանալ դրանց վրա՝ առանց այլ նախադասությունների վրա շեղվելու:

6. Ընդունեք տնային առաջադրանքները, որոնք ստեղծվել են համակարգչի վրա

Սովորողներին առաջարկեք գրավոր պատասխանների այլընտրանքներ, ինչպես օրինակ բանավոր զեկույցը: Նրանց հնարավորություն տվեք «բանավոր գրել» իրենց զեկույցները, ստուգողական աշխատանքները, ստեղծագործական աշխատանքները (եսսեներ, պատմություններ, նկարագրություններ, տեքստի մեկնաբանություններ):

7. Զննարկե՛ք առաջադրանքները երեխայի հետ՝ համոզվելով, որ նա հասկացել է, թե ինչ պետք է անի

Տեսողական միջոցների կիրառումը կամ առաջադրանքը զվարճալի գործողության հետ կապելը կարող է օգնել դիսլեքսիա ունեցող երեխային հիշել նյութը:

8. Մի օգտագործեք «ծույլ» բառը

Դիսլեքսիա ունեցող երեխաները ստիպված են ավելի շատ աշխատել նույնիսկ ամենափոքր արդյունք ունենալու համար: Նրանք դժվարանում են կենտրոնացած մնալ նյութի վրա, երբ կարդում, գրում կամ լսում են:

